

Technische proeven water Departement Omgeving / VITO

INHOUD

0. BELANGRIJKSTE WIJZIGINGEN T.O.V. VORIGE VERSIE	2
0.1 Nieuwe aanpak technische proeven voor monsternemingen en metingen ter plaats	2
0.2 Kostprijs	2
1. DOELSTELLING	2
2. IDENTIFICATIEGEGEVENS	3
2.1 Opdrachtgever	3
2.2 Opdrachtuitvoerders	4
2.3 Coördinatie (organisator technische proeven)	4
3. AANPAK VAN DE TECHNISCHE PROEVEN	4
3.1 Inhoud en kostenbijdrage per parameterpakket	4
3.2 Frequentie van de technische proeven	7
3.3 Methode	8
3.4 Aankondiging, rapportering en opvolging van de technische proeven	8
3.4.1 <i>Gezamenlijke technische proeven</i>	8
3.4.2 <i>Technische proeven op individuele basis</i>	9
3.5 Administratieve aspecten en facturatie	10

Technische proeven water Departement Omgeving / VITO

0. BELANGRIJKSTE WIJZIGINGEN T.O.V. VORIGE VERSIE

0.1 Nieuwe aanpak technische proeven voor monsternemingen en metingen ter plaatse

Tot dusver hielden de technische proeven voor monsternemingen en metingen ter plaatse het door VITO bijwonen van een typische monsterneming/meting in, waarbij aan het laboratorium gevraagd werd om specifieke aspecten van de uitvoering toe te lichten of te demonstreren. Dit gebeurde op individuele basis.

Vanaf 2024 zal voor de meeste monsternemingen en metingen ter plaatse een andere aanpak gehanteerd worden, nl. de organisatie van een gezamenlijke technische proef / ringtest, waarbij elk jaar één van volgende types monsterneming voor een of meerdere deeldomeinen aan bod zal komen, samen met de relevante metingen ter plaatse en eventueel een beperkt aantal in het laboratorium uit te voeren analyses:

- ogenblikkelijke staalname aan een kraan (W.1.1.1 en W.1.1.2);
- ogenblikkelijke staalname via een schepstaal (W.1.2);
- staalname van water uit peilbuizen met ondiepe (< 30 m) waterstand (W.1.4.1).

De gezamenlijke technische proeven zullen gelijkaardig verlopen als de op 26/10/2023 georganiseerde proefronde m.b.t. ogenblikkelijke staalname via een schepstaal. In 2024 zal de staalname van water uit peilbuizen aan bod komen, in 2025 de ogenblikkelijke staalname aan een kraan.

Voor tijds- en debietsgebonden staalname (W.1.3) en voor staalname uit peilbuizen met diepe (≥ 30 m) waterstand (W.1.4.2) blijft voorlopig de vroegere, individuele, aanpak behouden. Bij nieuwe aanvragen tot erkenning of uitbreiding van de erkenning zal ook teruggevallen worden op de vroegere, individuele, aanpak.

0.2 Kostprijs

De kosten(bijdragen) voor de W.1-pakketten werden volledig herzien, op basis van de ervaring uit vorige jaren en rekening houdend met de nieuwe aanpak. Voor de overige pakketten zijn we, als gevolg van de gestegen personeels- en werkingskosten van VITO, genoodzaakt om de kosten(bijdragen) voor de laboratoria met ca. 7,5 % te verhogen.

1. DOELSTELLING

Een uniforme kwaliteitscontrole uitvoeren van de kandidaat-erkende en erkende laboratoria in de discipline water.

Overeenkomstig artikel 25, eerste lid, 2°, van het [VLAREL](#) moet een labo om een erkenning voor een pakket te kunnen bekomen, beschikken over een gunstige beoordeling van VITO, gegeven op basis van de evaluatie van een ringtest of technische proef.

Overeenkomstig artikel 34, §1, van het VLAREL moet het nemen van monsters en het uitvoeren van metingen, beproevingen en analyses waarvoor een laboratorium erkend is op

Technische proeven water Departement Omgeving / VITO

een kwalitatief goede wijze verlopen. Een van de verplichtingen van een erkend laboratorium is de deelname aan de controle op de kwaliteit van de monsternemingen, beproevingen, metingen en analyses waarvoor het laboratorium erkend is, georganiseerd door het Departement Omgeving (artikel 44 VLAREL). Het Departement Omgeving laat zich voor die controle bijstaan door de VITO.

Deze controle gebeurt voor het merendeel van de pakketten door middel van de ORKA & BACIL ringtesten, georganiseerd door de VITO in opdracht van het Departement Omgeving. Voor monsternemingen (incl. metingen ter plaatse) en voor analyses waarvoor (nog) geen ringtest kan aangeboden worden, bv. om technische redenen of wegens onvoldoende deelnemers, wordt een controle door middel van een technische proef voorzien.

De technische proeven die in dit kader voorzien zijn, dienen in eerste instantie beschouwd te worden als een instrument dat de laboratoria toelaat om de kwaliteit van de uitgevoerde monsternemingen, beproevingen, metingen en analyses op te volgen en aan te tonen. Hierdoor kunnen eventuele afwijkingen opgespoord worden en kunnen er aldus corrigerende maatregelen getroffen worden.

Het signaleren van algemene analytische problemen bij de erkende laboratoria.

Verder kunnen de resultaten ook aangewend worden om algemene methodologische problemen bij de erkende laboratoria te signaleren. Desgevallend zal het referentielaboratorium de problematiek nader onderzoeken en, eventueel via de werkgroepen met de erkende laboratoria, streven naar het optimaliseren van de bestaande en/of het ontwikkelen van nieuwe methoden.

2. IDENTIFICATIEGEGEVENS

2.1 Opdrachtgever

Vlaamse overheid
Departement Omgeving
Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en –projecten (GOP)
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel

Contactpersoon:

Griet Schockaert
+32 (0)2/5532764

erkenningen.omgeving@vlaanderen.be

Technische proeven water Departement Omgeving / VITO

2.2 Oprichting uitvoerders

Laboratoria die erkend zijn of wensen te worden als laboratorium in de discipline water volgens het besluit van de Vlaamse Regering van 19 november 2010 tot vaststelling van het Vlaams reglement inzake erkenningen met betrekking tot het leefmilieu (VLAREL).

2.3 Coördinatie (organisator technische proeven)

VITO

Dienst Ringtesten en Erkenningen (REE)

Boeretang 200

2400 Mol

Contactpersoon:

Rudy Van Cleuvenbergen

Coördinator ringtesten en erkenningen water

+32 (0)14/335920

ringtest@vito.be

3. AANPAK VAN DE TECHNISCHE PROEVEN

3.1 Inhoud en kostenbijdrage per parameterpakket

In opdracht van het Departement Omgeving wordt voor de parameterpakketten waarvoor geen ringtest geprogrammeerd wordt, door VITO periodiek een technische proef voorzien. Volgens hoofdstuk 2 van bijlage 10 van het VLAREL kan deze technische proef bestaan uit een of meer van de volgende mogelijkheden:

- het door VITO bijwonen van een typische monsterneming, waarbij aan het laboratorium gevraagd kan worden om specifieke aspecten van de uitvoering toe te lichten of te demonstreren;
- het deelnemen aan een door VITO georganiseerde meting;
- het door VITO bijwonen van een typische meting, waarbij aan het laboratorium gevraagd kan worden om specifieke aspecten van de uitvoering toe te lichten of te demonstreren;
- een documentaire controle door VITO van de inhoud van de rapporten;
- een controle door VITO van de gehanteerde berekenings- en rapportagewijze;
- het uitvoeren van een meting op een door VITO aangeboden proefobject;
- een documentaire controle door VITO van het validatiedossier en de berekende meetonzekerheid, opgesteld door het laboratorium;
- het deelnemen aan een multiplechoice-examen, georganiseerd door VITO.

Uit de volgende tabel kan afgeleid worden voor welke parameterpakketten een technische proef voorzien wordt en welke kostenbijdrage of kosten hiervoor van toepassing zijn.

Technische proeven water Departement Omgeving / VITO

Pakket (VLAREL)	Parameter(s)	Kostenbijdrage voor erkende laboratoria (EUR, excl. BTW)		Kosten voor overige laboratoria * (EUR, excl. BTW)	
W.1.1.1	Ogenblikkelijke staalname (aan kraan) – voor chemische analyses	150	225 **	300	450 **
W.1.1.2	Ogenblikkelijke staalname (aan kraan) – voor bacteriologische analyses	150		300	
W.1.2	Ogenblikkelijke staalname (schepstaal)	200		400	
W.1.3	Tijds- en/of debietsgebonden staalname	350		700	
W.1.4.1	Staalname van water uit peilbuizen – met ondiepe (<30 m) waterstand	300		600	
W.1.4.2	Staalname van water uit peilbuizen – met diepe (≥ 30 m) waterstand	150		300	
W.1.5.1	Meting ter plaatse van temperatuur	65		130	
W.1.5.2	Meting ter plaatse van zuurtegraad en elektrische geleidbaarheid	130		260	
W.1.6	Meting ter plaatse van opgeloste zuurstof	65		130	
W.1.7	Meting ter plaatse van vrije chloor en gebonden chloor	130		260	
W.1.8	Afmeting zwevende stoffen	65		130	
W.2.1	Kleur, troebelingsgraad en kwalitatieve bepaling van reuk en smaak	195		390	
W.2.2	Kwantitatieve bepaling van reuk en smaak	130		260	
W.3.8	Saturatie-index	65		130	
W.4.2.9	Tin inclusief tindioxide	65		130	
W.4.2.10	Titanium incl. titaniumdioxide	65		130	
W.4.2.12	Aluminium incl. dialuminiumtrioxide	65		130	
W.4.2.13	Cerium incl. ceriumdioxide	65		130	
W.5.10	Opgelost sulfide en in zuur milieu oplosbaar sulfide	130		260	

Technische proeven water Departement Omgeving / VITO

Pakket (VLAREL)	Parameter(s)	Kostenbijdrage voor erkende laboratoria (EUR, excl. BTW)	Kosten voor overige laboratoria * (EUR, excl. BTW)
W.5.19	Kleur van afvalwater	130	260
W.6.3	Purgeerbare organische halogeenvverbindingen (POX)	130	260
W.7.7	Polychloordibenzodioxines en polychloordibenzofuranen	195	390
W.7.8	Gebromeerde brandvertragers	195	390
W.7.10	Organotinverbindingen	195	390
W.7.12	Organofosforpesticiden	195	390
W.7.16	Glyfosaat en AMPA	130	260
W.7.20	Ftalaten	195	390
W.9.2.1	Acute toxiciteit voor watervlooien	165	330
W.9.2.2.1	Acute toxiciteit voor vissen – test met regenboogforel <i>Oncorhynchus mykiss</i>	165	330
W.9.2.2.2	Acute toxiciteit voor vissen – test met embryo's van zebravis <i>Danio rerio</i>	165	330
W.9.2.3	Groei-inhibitie voor eencellige algen	165	330
W.9.2.4	Inhibitie van de bioluminescentie in <i>Vibrio fischeri</i>	165	330
W.9.2.5	Elimineerbaarheid via de Zahn-Wellens-test	165	330
W.10.1	Chlorofyl A	195	390
W.10.2	Kwalitatieve karakterisatie van minerale olie met GC-MS	195	390
W.10.3.1	Kationische oppervlakteactieve stoffen	195	390
W.10.3.3	Niet-ionogene oppervlakteactieve stoffen	195	390
+ vaste kost per labo voor organisatie technische proeven water, onafhankelijk van aantal parameterpakketten***		235	470

Technische proeven water Departement Omgeving / VITO

- * Bij een eerste deelname voor een pakket, om de erkenning te behalen, is de technische proef gratis.
- ** Indien een laboratorium zowel voor de pakketten W.1.1.1 als W.1.1.2 erkend is of wenst te worden, bedragen de kostenbijdrage voor erkende laboratoria en de kosten voor overige deelnemers resp. 225 en 450 EUR excl. BTW voor beide pakketten samen.
- *** Laboratoria die deelnemen aan de ORKA & BACIL ringtesten water dienen voor de organisatie van de technische proeven water geen vaste kost te betalen.

Eventuele wijzigingen aan het programma van de technische proeven zullen steeds voorafgaand aan de technische proef meegedeeld worden aan de laboratoria.

Artikel 44 van het VLAREL voorziet dat de kosten voor de organisatie van de technische proeven bij een controle van erkende laboratoria voor de helft gedragen worden door de erkende laboratoria en voor de helft door de Vlaamse overheid. De kostenbijdrage in de kolom 'kostenbijdrage voor erkende laboratoria' in bovenstaande tabel geldt voor alle laboratoria die voor de betreffende monsternemingen, beproevingen, metingen of analyses erkend zijn en erkend wensen te blijven.

Voor laboratoria die erkend willen worden in de discipline water of die een uitbreiding van hun huidige erkenning in de discipline water wensen, is de technische proef voor de betreffende pakketten gratis, op voorwaarde dat ze nog niet eerder gratis deelgenomen hebben voor de betreffende pakketten en dat ze hun intentie tot het behalen van de erkenning voor de betreffende pakketten voorafgaand aan de deelname aan de technische proef melden aan VITO (audit@vito.be).

In alle andere gevallen zijn de kosten aangegeven in de kolom 'kosten voor overige laboratoria' in bovenstaande tabel van toepassing.

3.2 Frequentie van de technische proeven

Elk jaar wordt één gezamenlijke technische proef voor monsternemingen en metingen ter plaatse georganiseerd; hierbij komen afwisselend de staalname aan een kraan (pakketten W.1.1.1/W.1.1.2), via een schepmonster (pakket W.1.2) en uit peilbuizen met ondiepe (< 30 m) waterstand (pakket W.1.4.1) aan bod, voor een of meerdere deeldomeinen (aw, ow, gw, dw) en telkens met de relevante metingen ter plaatse.

Voor de overige pakketten waarvoor het laboratorium erkend is maar waarvoor geen ringtest voorzien is, wordt een technische proef op individuele basis voorzien. In overleg met het Departement Omgeving wordt ernaar gestreefd dat elk laboratorium gemiddeld om de drie jaar aan deze technische proeven dient deel te nemen. In de mate van het mogelijke zullen deze gelijktijdig doorgaan met de aangekondigde toezichtsaudies. In de praktijk zal bij de technische proeven op individuele basis dus elk jaar ca. een derde van de erkende laboratoria aan bod komen, de overige erkende laboratoria in de daaropvolgende jaren.

De kostenbijdrage of kosten voor de technische proeven zullen enkel in rekening gebracht worden in de jaren waarin effectief een gezamenlijke technische proef of individuele technische proeven voorzien werden voor het betrokken laboratorium.

Technische proeven water Departement Omgeving / VITO

3.3 Methode

Een erkend laboratorium moet voldoen aan de algemene en bijzondere gebruikseisen van het VLAREL bij de uitvoering van de technische proef.

Zo moeten de monsternemingen, beproevingen, metingen en analyses uitgevoerd worden volgens de methoden, vastgelegd in het Compendium voor de monsterneming, meting en analyse van water (WAC). De methoden kunnen geraadpleegd worden op de website <https://emis.vito.be/nl/erkende-laboratoria/water-gop/compendium-wac>. Het WAC wordt jaarlijks geactualiseerd. De erkende laboratoria worden door het Departement Omgeving op de hoogte gehouden van de inwerkingtredingsdatum van het nieuwe WAC.

Vrijwillige deelnemers zijn niet verplicht de WAC-methoden toe te passen.

Indien voor een welbepaalde parameter geen methode in het WAC voorhanden is, wordt verwezen naar de methoden en de volgorde zoals ze in artikel 45, §2, van het VLAREL zijn opgesomd.

Een erkend laboratorium moet ook de norm EN ISO/IEC 17025 toepassen.

3.4 Aankondiging, rapportering en opvolging van de technische proeven

3.4.1 *Gezamenlijke technische proeven*

Uiterlijk een maand vóór de datum van een gezamenlijke technische proef zullen de laboratoria die erkend zijn voor de betreffende monsterneming(en) op de hoogte gebracht worden van de technische proef. Deze kennisgeving zal, naast de datum en plaats van de technische proef, algemene informatie bevatten over de uit te voeren monsterneming(en) en metingen ter plaatse. Ook aspecten zoals de keuze van de monsterner, rapportering door de laboratoria en beoordeling van de technische proef komen hierin aan bod.

Ten laatste een week vóór de datum volgen dan via de webapplicatie Robin bijkomende richtlijnen, met onder meer het uurschema voor de verschillende laboratoria, de specifieke monsternameopdracht (te voorziene recipiënten), eventuele nadien in het laboratorium uit te voeren analyses op de genomen monsters, praktische aandachtspunten, Er zal tevens gevraagd worden om de naam en contactgegevens van de monsterner vooraf door te geven.

De beoordeling van de technische proef zal gebeuren overeenkomstig VLAREL bijlage 10, eventueel aangevuld met specifieke criteria die voorafgaand aan de uitvoering van de technische proef werden meegedeeld.

Na de technische proef zal VITO via Robin een verslag bezorgen aan het deelnemend laboratorium met daarin:

Technische proeven water Departement Omgeving / VITO

- de (non-)conformiteit(en) van de uitvoering van de monsternemingen en metingen ter plaatse ten opzichte van de betreffende WAC-methoden, volgens de evaluatie ter plaatse door de auditor(s) van VITO;
- de evaluatie van de resultaten van de metingen ter plaatse en eventuele analyses in het laboratorium; deze zal gelijkaardig worden uitgevoerd als bij de ORKA&BACIL ringtesten (statistische verwerking van de resultaten via Algoritme A en berekening van z-scores; voor meer details zie infobundel 'Ringtesten water Departement Omgeving / VITO - ORKA & BACIL').

Een laboratorium waarbij tekortkomingen werden vastgesteld tijdens het bijwonen van de technische proef of waarvan een of meer resultaten van de metingen ter plaatse of analyses in het laboratorium als 'slecht' ($|z| > 3$) of 'twijfelachtig' ($|z| > 2$) beoordeeld werden, kan alsnog slagen voor de technische proef als het aantoonde dat de oorzaak van het onvoldoende presteren weggewerkt werd. Hiertoe dient het laboratorium een plan van aanpak met corrigerende maatregelen, de termijnen van uitvoering en het bewijs dat de corrigerende maatregelen uitgevoerd en doeltreffend zijn, voor te leggen aan VITO en het Departement Omgeving binnen de in het verslag opgelegde termijn. Dit plan van aanpak zal vervolgens geëvalueerd worden.

3.4.2 Technische proeven op individuele basis

Bij het inplannen van de aangekondigde toezichtsaudits in opdracht van het Departement Omgeving zal VITO nagaan welke technische proeven vereist zijn op basis van de erkenning van het betrokken laboratorium (en desgevallend de gemelde intentie tot het behalen van de erkenning). VITO zal in de mail waarin de datum(s) en praktische modaliteiten van de aangekondigde toezichtsaudit worden meegedeeld, de pakketten waarvoor het erkende laboratorium aan een technische proef moet deelnemen, expliciet vermelden.

Indien voor een technische proef specifieke voorbereidende acties verwacht worden van het laboratorium (bv. het stand-by zijn van een apparaat voor de analyse van een proefobject, het vooraf zoeken van een geschikte bemonsteringslocatie in de nabijheid van het laboratorium, ...) zal VITO deze uiterlijk een week voor het bezoek doorgeven.

De beoordeling van de technische proeven zal gebeuren overeenkomstig hoofdstuk 2 van bijlage 10 van het VLAREL. Specifieke criteria waaraan voldaan moet worden, zullen desgevallend voorafgaand aan de uitvoering van de technische proef aan het laboratorium meegedeeld worden.

VITO zal een verslag opmaken van de technische proeven. Al naargelang de aard van de technische proef bevat dit:

- de bevindingen en eventueel vastgestelde tekortkomingen;
- het al dan niet voldoen van de bij de technische proef bekomen resultaten aan de specifieke criteria.

In het eerste geval kan een laboratorium waarbij tekortkomingen werden vastgesteld alsnog slagen voor de technische proef als de in het verslag opgenomen tekortkomingen werden

Technische proeven water Departement Omgeving / VITO

weggewerkt. De nodige evidentie daarvoor dient binnen de opgelegde termijn bezorgd te worden aan VITO en aan het Departement Omgeving en zal vervolgens geëvalueerd worden.

3.5 Administratieve aspecten en facturatie

Voor de administratieve opvolging en facturatie van de technische proeven zal gebruik gemaakt worden van de webapplicatie 'Robin'.

In het laatste kwartaal van elk kalenderjaar zullen in het deel 'Inschrijvingen' van 'Robin' de pakketten worden aangeduid waarvoor technische proeven zijn doorgegaan (of nog vóór het jaareinde gepland zijn) in het kader van de erkenning als laboratorium in de discipline water. Vervolgens zal VITO de laboratoria hierover informeren. In 'Robin' kan het laboratorium dan de totale kostenbijdrage of de totale kosten van de technische proeven water terugvinden. Op basis hiervan kan het laboratorium een bestelbon aan VITO bezorgen, waarnaar gerefereerd zal worden op de factuur.

De facturatie van de kostenbijdrage of de kosten voor de technische proeven water zal rond het einde van het kalenderjaar gebeuren.

Indien u problemen heeft met het gebruik van de webapplicatie 'Robin', gelieve dan contact op te nemen met Toon De Ceuster (014/335905, ringtest@vito.be).